

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA NACIONALINĖ APRŪPINIMO KRAUJU SISTEMA

2009 m. rugsėjo 4 d. Nr. VA-P-10-1-16
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Valstybės kontrolės 1-ojo audito departamento direktorės Vitos Jurkevičienės
2009-01-21 pavedimą Nr. P-10-1

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Rasa Baušienė (grupės vadovė)
Rūta Obcarskienė
Edmundas Baronas

Auditas pradėtas 2009-01-21
Auditas baigtas 2009-09-04

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

SANTRAUKA

Aprūpinimo krauju sistema apima kraujo donorystės propagavimą, donorų patikrinimą, kraujo surinkimą, ištyrimą, kraujo komponentų paruošimą, saugojimą ir išdavimą gydymo įstaigoms bei gydymo tikslams nepanaudotos plazmos perdirbimą. Lietuvoje kraujo donorystės paslaugas teikia VšĮ Nacionalinis kraujo centras ir jo filialai, UAB Kauno donorystės centras ir jo skyriai, VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikos ir VšĮ Vilniaus greitosios pagalbos universitetinės ligoninės atskiri padaliniai.

Nacionalinė kraujo programa finansuojama iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų. Šiuo tikslu 2006 m. buvo skirta 31 230 tūkst. Lt, 2007 m. – 38 839 tūkst. Lt, 2008 m. – 36 520 tūkst. Lt.

Kai kurios gydymo įstaigos 2006–2007 m. buvo nepakankamai aprūpinamos kraujo komponentais (eritrocitų mase), tačiau 2008 m. aprūpinimas pagerėjo ir buvo pagrįstas realaus poreikio tenkinimu. Kraujo donorystės įstaigos 2008 m. organizavo reikiamo kraujo kiekio paėmimą iš kraujo donorų, perdirbo kraują į komponentus ir teikė juos gydymo įstaigoms pagal jų nurodytą kiekį ir asortimentą, taip viršydamos planuotas ir sutartyse su teritorinėmis ligonių kasomis numatytas lėšas. Valstybinė ligonių kasa viršplaninio kraujo paėmimo, gamybos ir išdavimo neapmokėjo, todėl kraujo donorystės įstaigos gali būti nesuinteresuotos tenkinti kraujo komponentų poreikį, jeigu panaudos visas sutartyse numatytas lėšas. Kraujo komponentų poreikis nebuvo tinkamai vertinamas planuojant programos lėšas ir pasirašant sutartis. Nacionalinės kraujo programos lėšų administravimas 2008 m. nebuvo tinkamas.

Gydymui panaudojama apie trečdalis šalies kraujo donorystės įstaigose per metus sukauptos šviežiai šaldytos plazmos, o likusios gydymui nepanaudotos plazmos didesnę dalis išvežama iš šalies. Plazmos išvežimo iš šalies reglamentavimas nepakankamas, nes nenustatyta, kokie, kiek ir kada kraujo preparatai turi būti parvežti (gražinti) į Lietuvą. Tai sudarė prielaidas plazmos perdirbimą vykdyti nerezultatyviai ir neefektyviai.

Vertindami plazmos išvežimo ir jos perdirbimo organizavimą 2006–2008 metais, auditoriai nustatė, kad protrombino komplekso gamybos organizavimas buvo neefektyvus, nes parvežtas preparato kiekis gerokai viršijo gydymo įstaigose galimą suvartoti kiekį. Į šalį parvežto protrombino komplekso 35 proc. negalės būti išduoti gydymui, nes pasibaigs tinkamumo vartoti laikas. Nėra nei klinikinio, nei ekonominio pagrįstumo šalies sergančiųjų reikmėms gaminti protrombino kompleksą ir jo išlaidas kompensuoti iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų.

Audituojamu laikotarpiu albumino gamyba taip pat neatitiko šalies gydymo įstaigų poreikio – iš gydymui nesuvalytos šviežiai šaldytos plazmos 2006 m. ir 2007 m. albumino buvo pagaminta kur kas daugiau, nei jo suvalyta.

Iš Nacionalinio kraujo centro perduotos frakcionuoti šviežiai šaldytos plazmos gaminant VIII krešėjimo faktorių ir intraveninę imunoglobuliną, Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšos panaudotos taip pat neefektyviai: pagaminti kraujo preparatai šalyje nebuvo panaudoti gydymui.

Sveikatos apsaugos ministerijos vykdyta plazmos išvežimo ir perdirbimo kontrolė buvo nepakankama.

2007–2008 m. kraujo donorystės įstaigos, pardavusios plazmą ar jos perdirbimo tarpinius produktus, uždirbo pajamų, kurių panaudojimas neregamentuotas ir nekontroliuojamas. Auditorių nuomone, kraujo donorystės įstaigos, pardavusios šviežiai šaldytą plazmą ir / ar jos perdirbimo tarpinius produktus, Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšas, panaudotas jos ruošimo sąnaudoms ir išdavimui apmokėti, turėtų grąžinti į Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetą, nors teisės aktuose nenumatyta.

Kraujo preparatai, pagaminti iš Lietuvoje surinktos plazmos, nebūtų pigesni už Valstybinės ligonių kasos įsigytus kitais būdais, todėl plazmos perdirbimas nėra ekonomiškai pagrįstas. Perdirbant išvežamą plazmą kai kurių preparatų būtų pagaminama daugiau, negu realus poreikis, o kai kurių nepakaktų, todėl būtų ekonomiškai naudingiausia ir racionaliausia parduoti gydymui nesunaudotą plazmą, o kraujo preparatus įsigyti pigesne, negu gamybos sąnaudos, kaina.

Audito ataskaitoje pateikiamos išvados ir rekomendacijos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai ir Valstybinei ligonių kasai prie Sveikatos apsaugos ministerijos. Šios įstaigos parengė audito rekomendacijų įgyvendinimo planą.